

Stelling:

De waterbeheerder is verantwoordelijk voor het visstandbeheer

Fotografie: Jan Kamman en
Sportvisserij Nederland

Door de komst van de Europese Kaderrichtlijn Water dient de waterbeheerder ook zorg te dragen voor een goede ecologische toestand van het water. Een gezonde visstand maakt daar expliciet deel van uit. Maar wie is nu verantwoordelijk voor de visstand? Is dat de visrechthebbende, de eigenaar van het water of is het de waterbeheerder? Frans van den Berg, Jaap Quak en Guido Waaijen trachten een afgewogen mening te geven.

Frans van den Berg, Senior Beleidsmedewerker bij LNV – Directie Visserij

Er was een tijd, nog niet zo heel lang geleden, dat waterbeheer, visstandbeheer en visserij zich in volstrekt verschillende werelden afspeelden. De waterbeheerder deed aan waterbeheer: veel peilbeheer en daarnaast waterkwaliteitsbeheer wat zich vooral richtte op de nutriëntenkant en ook nog op wat biologische aspecten van het systeem. Vis was hierin een wat vreemde eend in de bijt: hij was er wel, maar je zag hem niet en de waterbeheerder vond het meestal wel prima zo.

Aan de andere kant had je de visserijsector. Sport- en beroepsvissers waren van mening dat de vis van hen was. Om preciezer te zijn: de beroepvisserij vond dat zij recht had op de vis én de sportvisserij vond dat de vis aan hen toebehoorde. Dat leidde nog wel eens tot conflicten en discussies, maar hoe het ook zij: de visserijsector ging over de vis en de visserij – daar was men het over eens. Deze tijd is geweest. Steeds duidelijker wordt zichtbaar dat de tijd van gescheiden koninkrijkes op de binnenwateren achter ons ligt. De waterbeheerder is zich in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker gaan bemoeien met de visstand en in het verlengde daarvan met de visserij. Het natuurbeleid stelt steeds nadrukkelijker randvoorwaarden aan het visstandbeheer en de visserij. Waterbeheer,

natuurbeheer, visstandbeheer en visserij zijn niet langer gescheiden werelden, maar vormen één geheel en moeten op elkaar worden afgestemd. En dat is winst.

Om die afstemming te organiseren zijn de visstandbeheercommissies in het leven geroepen. In den beginne bestonden deze VBC's uit sport- en beroepsvissers en dat was het wel zo'n beetje. Er werd een start gemaakt met samenwerking, maar het ging moeizaam en soms niet erg van harte. Gelukkig is dat de afgelopen tijd verbeterd. Tegelijkertijd zijn in de afgelopen jaren geleidelijk aan steeds vaker ook de waterbeheerders, en soms ook de terreinbeheerders, aangeschoven in de VBC's. Langzaam maar zeker begon de samenwerking in de VBC's meer vorm te krijgen.

Toch was het nodig om dit proces nog een extra zetje te geven. Recent heeft LNV daarom aan de Tweede Kamer gemeld dat zij haar VBC-beleid zal aanpassen. Kern is dat de VBC's en visplannen in de komende jaren hét instrument gaan worden om waterbeheer, natuurbeheer, visstandbeheer en visserij op elkaar af te stemmen. Daarom zullen op korte termijn de spelregels voor VBC's en visplannen op de staatswateren worden aangescherpt. Dit moet er toe leiden dat per 2010 alle visserij op de staatswateren wordt uitgevoerd volgens een visplan dat aansluit bij de waterkwaliteits- en natuurdoelstellingen voor het desbetreffende water. De spelers op de regionale wateren worden opgeroepen om dezelfde weg te volgen.

Kortom: visstandbeheer, iedereen doet het – maar dan wel samen en in de VBC.

Jaap Quak,
Hoofd cluster Advisering, Sportvisserij Nederland

De stelling kan simpel en direct bevestigend worden beantwoord – mits hierbij wordt uitgegaan van de definitie van visstandbeheer en de bijbehorende verantwoordelijkheden zoals die in de Adviesnota beleid waterbeheer - visstandbeheer uit 2006 zijn vastgelegd. De inhoud van deze nota die met de komst van de Kaderrichtlijn Water het licht zag, is

in feite de onderbouwing van het 'ja' als antwoord. Daarom zal ik hier kort een paar belangrijke zaken uitlichten.

De vis in het water is van niemand. De zorg en verantwoordelijkheid voor het wel en wee van vissen liggen daarmee in het publieke domein en zijn te vergelijken met bijvoorbeeld de zorg en verantwoordelijkheid voor schone lucht, schoon water en de natuur in het algemeen. De Kaderrichtlijn Water onderstreept dit nog eens, maar in feite was de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater (1970) hiervan al een veel oudere uiting. Vanuit de sportvisserij is dan ook al lang voor de KRW haar intrede deed veelvuldig een beroep gedaan op overheden/waterbeheerders om hun verantwoordelijkheid voor een goede en gezonde visstand op te pakken en vorm te geven. De vele tussen 1985 en 2005 opgestelde visstandbeheerplannen zijn daarvan getuige; helaas vaak stille getuigen. Veel van deze plannen bevatten voorstellen voor maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit, -inrichting (bijv. paai- en opgroeigebieden) en vismigratie. Waterbeheerders hebben die maatregelen toen niet of slechts mondjesmaat opgepakt. In het kader van de KRW worden grosso modo diezelfde maatregelen nu door waterbeheerders als 'nieuw' opgevoerd. Het lijkt me daarom zinvol om die 'oude' plannen nog eens af te stoffen en op te poetsen voor het actuele visstandbeheer.

Visstandbeheer behoort tot het publieke domein van overheden, het visserijbeheer behoort tot het private domein van de visrechthebbenden. De visstand zelf vormt hierin een centraal element. Overleg, informatie-uitwisseling en afstemming zijn daarom nodig en VBC's vormen hiervoor een nuttig, zo niet noodzakelijk, platform. Waar binnen onze democratische spelregels nodig, is afstemming van het privaat belang op publieke taken en doelen evident. Vandaar dat de waterbeheerder een toetsende rol op het visserijbeheer wil of moet kunnen uitoefenen. Deze moet vanuit zijn publieke verantwoordelijkheid kunnen beoordelen of het door visrechthebbenden te voeren visserijbeheer, bijvoorbeeld beschreven in een Visplan, niet strijdig is met het visstandbeheer als onderdeel van het water en natuurbeheer. Niet minder, maar ook niet meer.

Definities uit Adviesnota beleid waterbeheer- visstandbeheer

Visstandbeheer: het planmatig voorbereiden en uitvoeren van een stelsel van maatregelen met als doel het bereiken van een bepaalde visstand in een omschreven watersysteem. Deze maatregelen zijn onder andere gericht op het beheer van de leefomgeving van vissen.

Visserijbeheer: het planmatig voorbereiden en uitvoeren van een stelsel van maatregelen met als doel het optimaliseren van de visserij (recreatief, beroepsmatig). De verantwoordelijkheid en bevoegdheid daarvoor legt de Visserijwet al heel lang bij de visrechthebbende (eigenaar of huurder visrecht).

Waterbeheerders moeten er ook voor zorgen dat de visserij geen vismigratie-barrières opwerpen.

“Ja, natuurlijk is de waterbeheerder verantwoordelijk voor het visstandbeheer”, was mijn eerste reactie op deze stelling. Maar dan ga je er wat beter over nadenken. Wat houdt ‘visstandbeheer’ precies in? Wat betekent ‘verantwoordelijk zijn’?

Visstandbeheer is gericht op het realiseren van een bepaalde visstand door het nemen van maatregelen. Dit kunnen maatregelen zijn die effect hebben op het watersysteem (inrichting, waterkwaliteit, etc.), maar deze kunnen ook rechtstreeks ingrijpen op de visstand (het wegvangen en uitzetten van vis). Bovendien schrijft de Kaderrichtlijn Water (KRW) voor dat de waterbeheerder ecologische doelen moet realiseren – waarbij de visstand een belangrijke graadmeter vormt in de beoordeling van de ecologische kwaliteit. Zo bezien is de waterbeheerder verantwoordelijk voor de visstand. Hij wordt hier immers op beoordeeld en uiteindelijk ook op afgerekend (‘niet halen, boete betalen’).

Toch heeft de waterbeheerder in de huidige situatie niet alles te zeggen over de visstand. Dat lijkt misschien vreemd, maar is geen onoverkomelijk probleem. De waterbeheerder kan middels de aanleg van vistrappen of

paai- en opgroeigebieden zelf rechtstreeks de levensomstandigheden van de vis beïnvloeden. Op het uitzetten en wegvangen van vis kan hij echter niet effectief ingrijpen. Naast datgene waar hij zelf de regie over heeft, zal hij dus alles in het werk moeten stellen om te komen tot goede afspraken met de visrechthebbenden. Dit om de visserij ter plaatse af te stemmen op de te behalen KRW-doelen.

De voorstellen die momenteel worden uitgewerkt waarin de visserij verplicht is een door de waterbeheerder goedgekeurd visplan op te stellen, juich ik dan ook van harte toe. In zo’n visplan wordt vastgelegd hoe de visserij plaatsvindt en is gereguleerd. Het gaat dan onder meer om het uitzetten en het wegvangen van vis. Het visplan en de daarin omschreven visserij moeten aansluiten op de doelen van het waterbeheer (KRW) en het natuurbeheer. Visstandbeheercommissies behoren bij het opstellen van de visplannen een centrale plaats in te nemen. Dit omdat het in mijn ogen hét platform is waarin visrechthebbenden (sportvissers én beroepsvissers) samen met de waterbeheerder, en eventueel natuurbeheerders, afspraken maken over een duurzaam visstandbeheer en een hierbij passende visserij.

Het bovenstaande in ogenschouw nemend is de waterbeheerder dus zeker verantwoordelijk voor het visstandbeheer: hij zorgt voor een goed watersysteem en komt tot afspraken met de visrechthebbenden over een visserij die aansluit op de KRW-doelen.

Sportvissers leveren heeft belangrijke bijdrage aan het visstandbeheer.

